
RINGEBU FJELLSTYRE
MØTEBOK

Møtested: Rådhuset
Møtedato: 17.10.2019
Arkiv nr.: 423.2
Sak nr: 37/19
Saksbehandler Erik Hagen

TRENINGSFELT/REFUGIEOMRÅDE I REMDALEN/BRETTINGSDALEN -
EVALUERING

Vedlegg:

Saksframlegg:

Med bakgrunn i svak produksjon og fredning av lirypa i 2015, og ønske om å bevare en bærekraftig rypebestand, vedtok fjellstyret i 2016 å starte et prosjekt med fredning av en del av jaktfelt 2, på nordsiden av Friisvegen. Målet var å se om den delen kan fungere som et refugieområde for omkringliggende områder med jakt, og åpne for mer hundetrening.

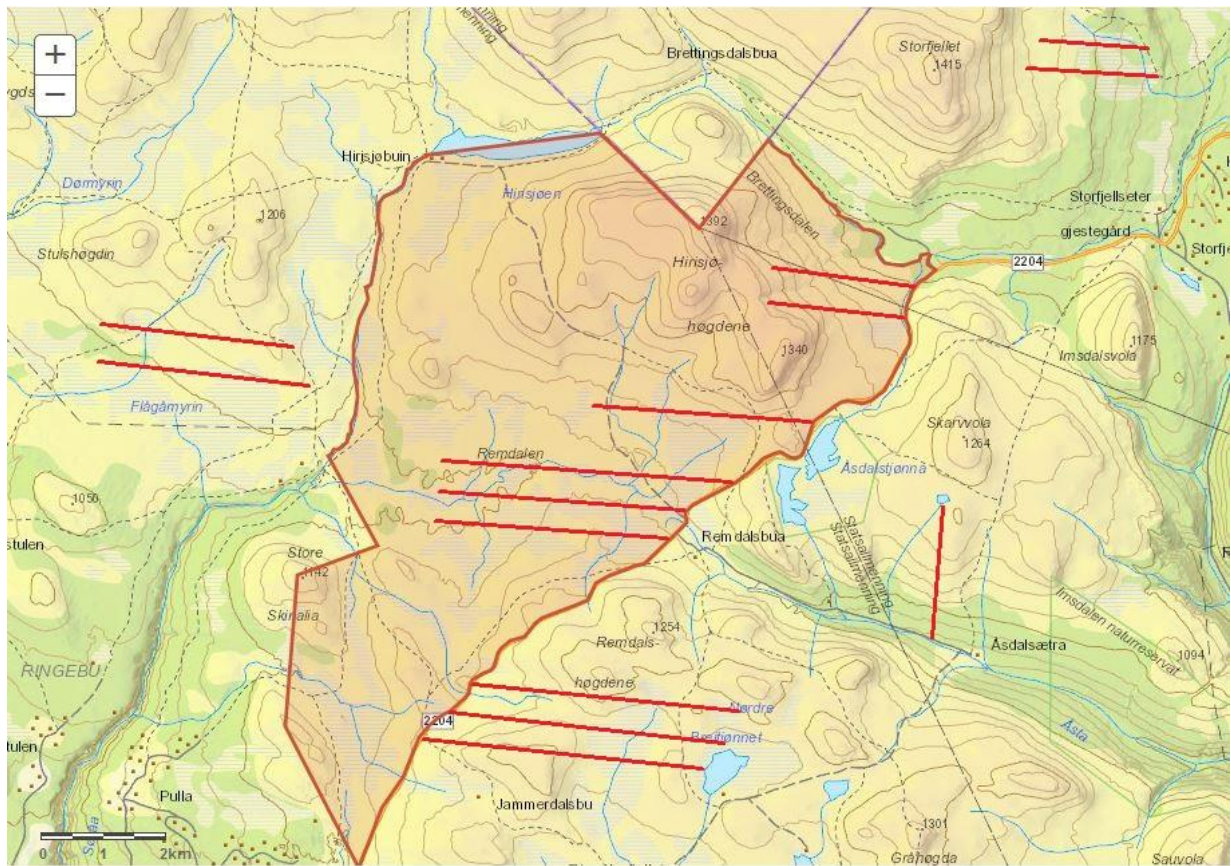
Det ble opprettet et treningsfelt/refugieområde på ca 60 km², avgrenset av Friisvegen i øst, statsallmenningsgrense i sør, Hirisjøåa i vest og Hira i nord. Ordningen har fungert i perioden 2016-2019 og skal evalueres.

I samme område har det vært gjennomført årlige rypetakseringer siden 2006 og flere av takseringslinjene ligger i det området som ble et jaktfritt treningsfelt i 2016. Det er derfor mulig å se på hvordan rypebestanden har utviklet seg i det jaktfrie området, og sammenligne med takseringslinjer som ligger utenfor det jaktfrie området. Spørsmålet er da, hvordan har rypebestanden i det jaktfrie området utviklet seg siden 2016, sammenlignet med de nærliggende områdene med jakt? Klarer vi å se at det jaktfrie området forsyner de omkringliggende områder med rype?

Med bistand fra Oddgeir Andersen og Marius Kjønnsberg i NINA og HiHm/Hønsefuglportalen har vi sett nærmere på dette, og vedlagt notat fra Oddgeir Andersen er delvis gjengitt under.

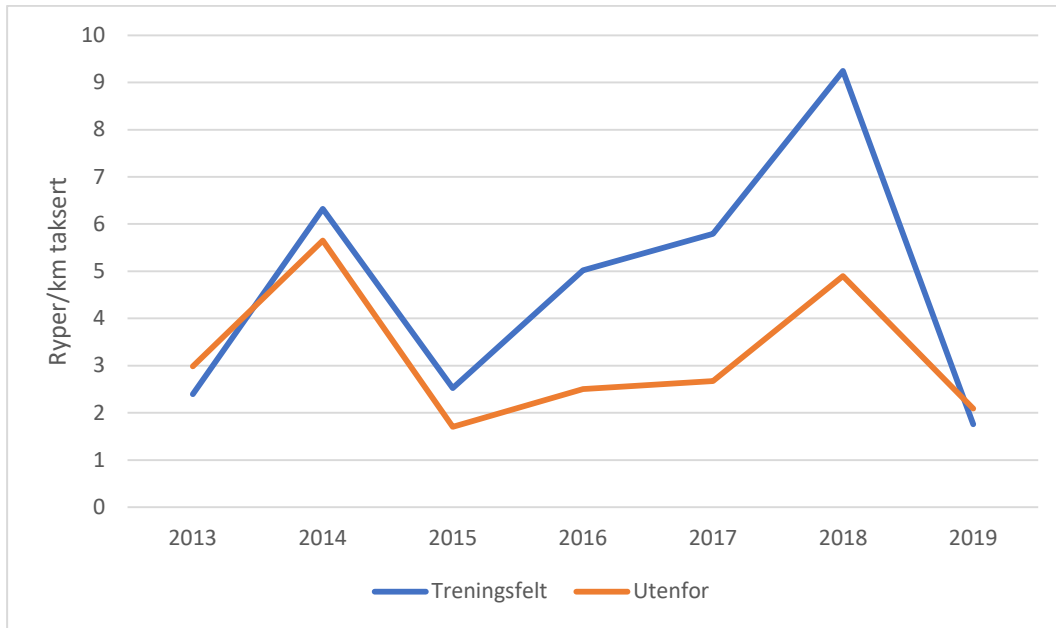
Ryper per km takseringslinje

Vi så på takseringsdata fra 2013-2019 og regnet ut antall ryper observert per km takseringslinje for linjene som ligger i det jaktfrie området og sammenlignet med linjer som lå utenfor, men i rimelig nærhet til det jaktfrie området (se kart under). Ved å bruke summen av antall ryper observert per kilometer for hver takseringslinje, vil vi få en stor økning i antall ryper per km takseringslinje i år med god rypeproduksjon (store kull), men det sier ikke noe om antall stander/fuglekontakter. Siden takseringene foregår før jakta, samtidig som at linjene som er studert ligger innenfor et relativt lite geografisk område, er det grunn til å anta at lokale klimaforhold, predasjon og rypeproduksjonen er tilnærmet lik i og utenfor det jaktfrie området.

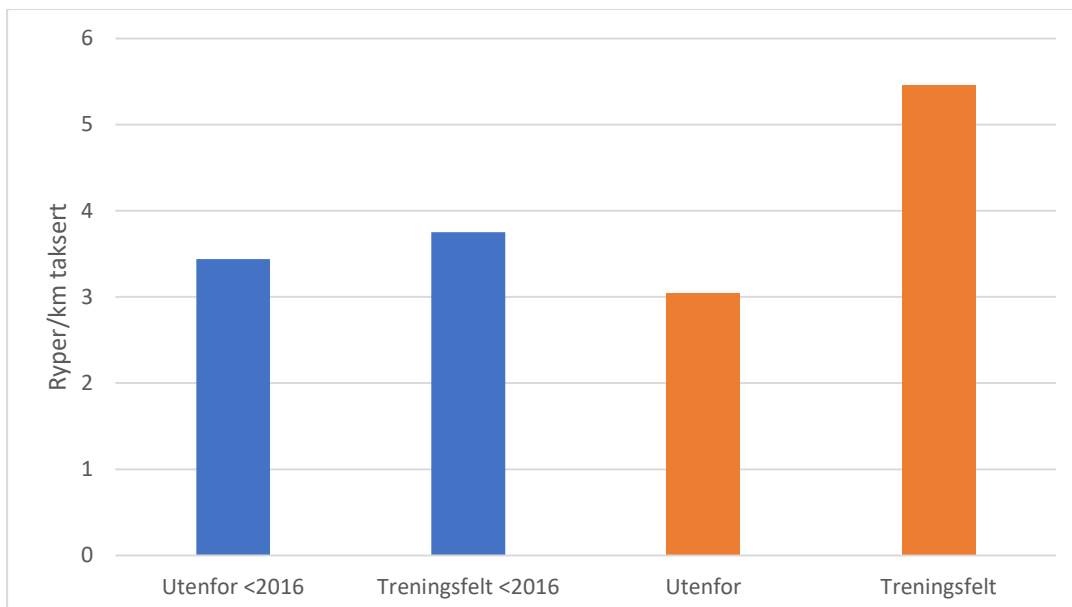
Kart. Treningsfelt og utvalgte takseringslinjer i og utenfor området.

Som vi ser av figur 1, er utviklingen relativt lik i årene frem til og med 2015. I 2016 ble takseringen gjennomført før det ble jaktfritt område, og vi skulle forvente at utviklingen fortsatt var noenlunde lik i og utenfor det jaktfrie området. Vi ser imidlertid at antall ryper per km takseringslinje i 2016 økte mer i det jaktfrie området enn i områdene utenfor. I 2017 og 2018 var det en jevn oppgang i rypebestanden i Ringebufjellet og vi ser at antall ryper per km takseringslinje økte mer i det jaktfrie området enn området utenfor. I 2018 var det dobbelt så mange ryper per km takseringslinje i det jaktfrie området, sammenlignet med områdene utenfor. I 2019 var det svært dårlig rypeproduksjon og vi ser at nå er situasjonen igjen nokså lik i og utenfor det jaktfrie området. Forskjellene vi så i 2017 og 2018 er i 2019 mer eller mindre visket ut.

Figur 1. Antall ryper per km takseringslinje i det nå jaktfrie treningsfeltet, sammenlignet med områdene utenfor i perioden 2013-2019.

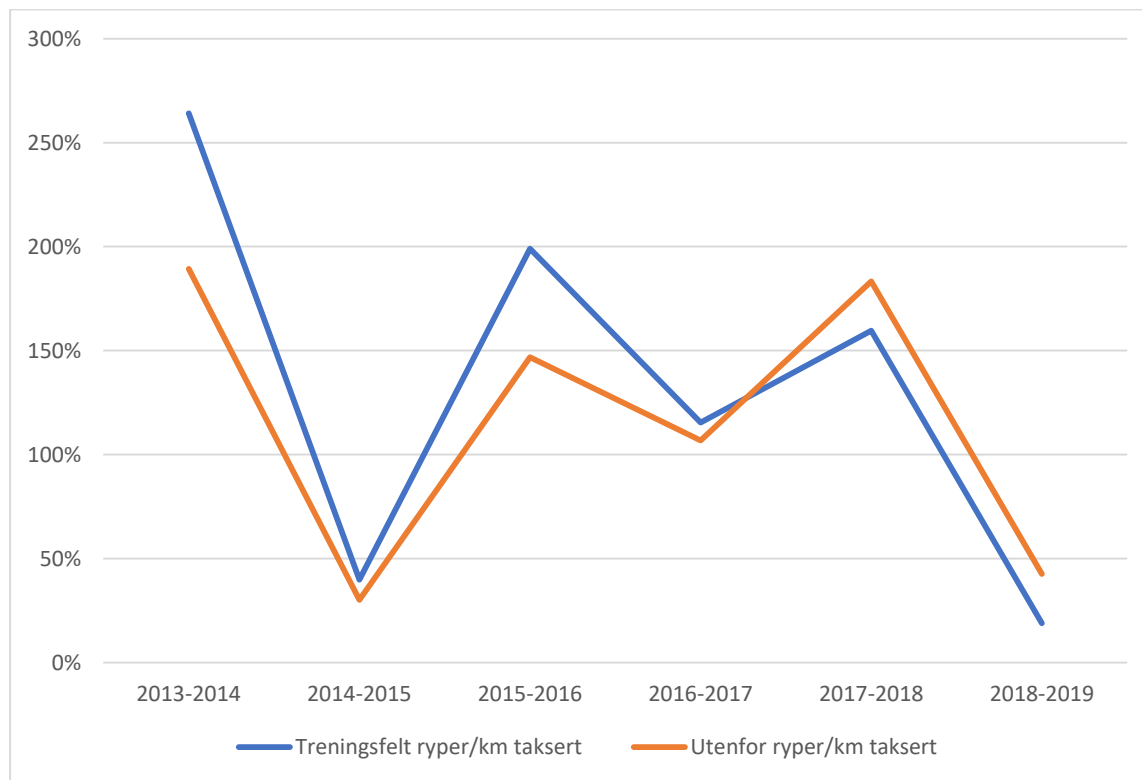
Ser vi dataene sammenslått over tid før og etter at jaktfrie området ble etablert, ser vi at det var mindre forskjeller i og utenfor området som ble jaktfritt (figur 2). Denne forskjellen er ikke signifikant ($p=0.831$) i årene før det ble jaktforbud. I perioden etter at det ble jaktforbud ser vi at forskjellene i og utenfor det jaktfrie feltet er større, og denne forskjellen er signifikant ($p=0.023$).

Figur 2. Gjennomsnittlig antall ryper per km takselingslinje i og utenfor det jaktfrie treningsfeltet i årene før treningsfeltet ble etablert (blå søyler) og etter at treningsfeltet ble etablert (oransje søyler).

Hva kan man så trekke ut av dette? Vi ser jo at forskjellene mellom områdene var relativt små før det ble jaktforbud. Forskjellen mellom området i og utenfor det jaktfrie området, og som vi kunne forvente vedvarte over tid, er helt visket ut høsten 2019. Men, forskjellene mellom områdene i årene 2017 og 2018, når produksjonen var bedre, tyder på at områder som ikke blir hardt beskattet raskere responderer på gunstige betingelser som påvirker rypeproduksjonen. Det var i 2017 og 2018 omtrent dobbelt så mange ryper per km takseringslinje i det jaktfrie området enn i området vi sammenlignet med utenfor. Slik sett er det ikke noe tvil om at det jaktfrie området hadde en positiv virkning på rypebestanden lokalt.

En annen, og svært interessant ting vi ser, er at differansen i endringsrate, målt som antall ryper per km takseringslinje mellom år ($\text{år}_x/\text{år}_{x-1}$) i området utenfor det jaktfrie området er mindre enn i det jaktfrie området i både 2018 og 2019 (Tabell 1, figur 3). Vi kan bare spekulere i om dette faktisk kan indikere at det jaktfrie området fungerer som en kilde/produksjonsområde som forsyner omkringliggende områder med ryper. Dersom det er slik, kan dette forklare hvorfor endringene (differansen) blir mindre utenfor det jaktfrie området når bestanden avtar (2019, - 24%) eller øker mer (2018, - 24%) når bestanden vokser. Det vil si at de utenforliggende områdene får en viss tilførsel av rype som produseres i det jaktfrie området. I 2018 vokste bestanden 24% mer utenfor det jaktfrie området enn i det jaktfrie området, noe som kan skyldes at områdene utenfor fikk nyte godt av produksjonsoverskuddet i det jaktfrie området. I 2019 ble antall ryper per km takseringslinje redusert med -81% i det jaktfrie området, mens reduksjonene var bare på -57% i området utenfor. Det vil si at endringen utenfor var 24% mindre, sammenlignet med inne i treningsfeltet.

Figur 3. Endringsrate mellom år, antall ryper per km takseringslinje.

Tabell 1. Endringsrate mellom år (i % av året før) i og utenfor treningsfeltet, målt som ryper per km takseringslinje. Differansen er forskjeller i endringsrate mellom områdene (treningsfelt% – utenfor%). Differanse i voksentetthet er forskjellen mellom endringsrate av voksen fugl i treningsfeltet og utenfor treningsfeltet.

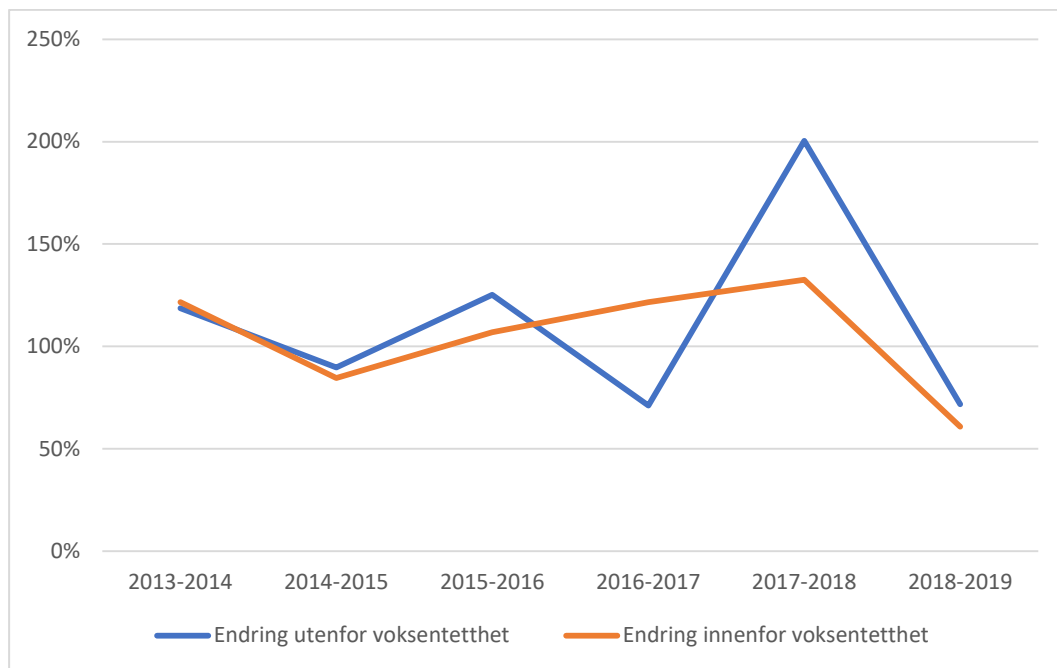
Endring mellom år	Treningsfelt	Utenfor	Differanse
2013-2014	264 %	189 %	75 %
2014-2015	40 %	30 %	10 %
2015-2016	199 %	147 %	52 %
2016-2017	115 %	107 %	9 %
2017-2018	160 %	183 %	-24 %
2018-2019	19 %	43 %	-24 %

Estimert tetthet av voksen rype

Ser vi på estimert tetthet (fugl/km²) av voksen fugl (tabell 2) i og utenfor treningsterrenget i perioden 2006-2019, ser vi at voksentettheten i de årene det har vært treningsfelt generelt har vært høyere i treningsfeltet enn utenfor. Dette betyr at andel fugl som overlever i treningsfeltet er høyere enn i områdene utenfor. Gjennomsnittet for perioden 2017-2019 er 3,2 voksne ryper/km² utenfor treningsfeltet, mens gjennomsnittet i treningsfeltet var voksne 4,7 ryper/km² i samme periode. Høyere voksentetthet betyr flere hekkende par i treningsfeltet enn utenfor.

Tabell 2. Estimert tetthet av voksne ryper per km² i og utenfor treningsfeltet i perioden 2006-2019.

År	Voksentetthet utenfor	Voksentetthet treningsfelt
2006	3,29	2,42
-	-	-
2008	1,37	0,61
2009	3,02	0,77
2010	1,51	1,73
2011	0,69	0,98
2012	3,29	3,33
2013	2,31	3,37
2014	2,74	4,1
2015	2,46	3,47
2016	3,08	3,71
2017	2,19	4,51
2018	4,39	5,98
2019	3,15	3,64

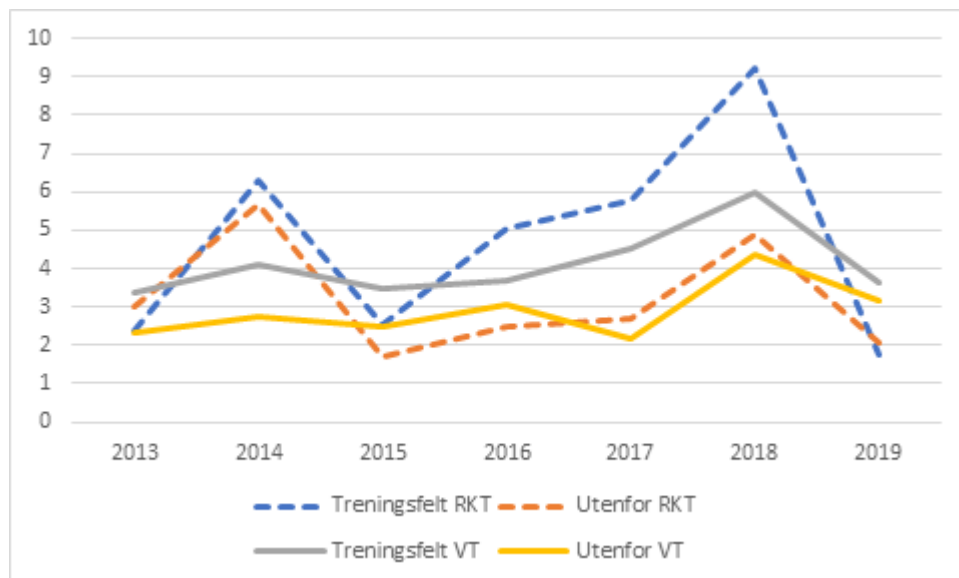

Figur 4. Endringsrate mellom år i estimert voksentetthet av rype (ryper/km²).

Ser vi på endringsraten i estimert tetthet av voksne ryper/km² mellom år i og utenfor treningsfeltet, finner vi at voksentettheten har økt i treningsfeltet i 2017 og 2018, mens voksentettheten kun har økt i 2018 i områdene utenfor treningsfeltet. Dette kan støtte hypotesen om at treningsfeltet fungerer som et produksjonsområde for de omkringliggende områdene, siden det ikke var tilsvarende økning i endringsrate utenfor treningsfeltet i 2017. De øvrige årene synes estimert endringsrate å være lik i og utenfor treningsfeltet, også i 2019, der man skulle forventet en større økning i det jaktfrie området enn utenfor. Imidlertid er det vanskelig å trekke konklusjoner av en tidsserie på etter- treningsfelt situasjonen som kun har 3 datapunkter.

En usikkerhetsfaktor er at vi finner store endringsrater mellom områdene også før treningsfeltet ble etablert. Det trengs derfor data for flere år fremover, før man kan konkludere i hvilken grad treningsområdet har reell effekt som produksjonsområde. Det anbefales derfor å fortsette ordningen med jaktfritt område og følge utviklingen i tiden som kommer (5-10 års perspektiv), slik at man har et bedre datagrunnlag å konkludere ut i fra.

Oppsummerende figur

Forklaring figur 4:

Treningsfelt og utenfor:

RKT= ryper per km takseringslinje

VT= voksentetthet

Man ser at antall ryper og voksentetthet er høyere alle år i treningsfeltet enn utenfor, og at voksentettheten er nesten dobbelt så høy i treningsfeltet enn utenfor. Høyere voksentetthet er også med på å forklare hvorfor antall ryper per km taksert er høyere i treningsfeltet enn utenfor.

Saksbehandlers merknader:

Oppsummert ser vi at fredningen har hatt positiv effekt lokalt, og enkelte ting støtter hypotesen om at treningsfeltet har fungert som et produksjonsområde for omkringliggende områder. For å kunne si noe mere sikkert rundt dette må fjellstyret vurdere å forlenge fredningsperioden.

Når det gjelder bruken av området som treningsfelt for fuglehund, har det vært åpnet for innenbygdsboende fra 21. august. Det er et fåtall som benytter seg av dette. Utenbygds har kunnet kjøpe dagskort per hund på inatur, i 2016-2017 fra 15.9.-31.10. og i 2018-2019 fra 1.9.-31.10.

Tabell. Solgte dagskort/hund til utenbygdsboende i treningsfeltet 2016-2019

År	Dagskort/hund (ant)	Salg (kr)
2016	45	6 750
2017	46	6 900
2018	129	19 350
2019	141	21 150

De to siste årene har det vær arrangert jaktprøve langs Friisvegen, da både i treningsfeltet nord for vegen, men også enkelte partier sør for vegen, utenfor treningsfeltet. Tilbakemeldingene er utelukkende gode. I 2019 startet 249 hunder (leie av terreng kr 24 900).

Som en følge av fredningsområdet har antallet jaktkort til utenbygdsboende i gjenværende jaktområde i felt 2 blitt redusert, noe som igjen gir mindre inntekter til fjellstyret. Salg av treningskort og utleie av terreng til jaktprøve har imidlertid veid opp for dette. Så kan en vurdere om det er mulig å slippe til noen flere jegere enn det har vært gjort i fredningsperioden.

Forslag til vedtak:

Med bakgrunn i analyseresultatene og andre erfaringer anbefales fjellstyret å videreføre ordningen med treningsfelt/refugieområde i Remdalen/Brettingsdalen, for å se på utviklingen over tid.

Møtebehandling:

Fjellstyret ønsker å videreføre prosjektet i fire nye år, men se på muligheter for økt salg av småviltkort i tilgrensende områder og starte tidligere i sesongen med hundetrening.

Vedtak:

Med bakgrunn i analyseresultatene og andre erfaringer anbefales fjellstyret å videreføre ordningen med treningsfelt/refugieområde i Remdalen/Brettingsdalen i 4 nye år, for å se på utviklingen over tid. Det vurderes mulighet for å starte treningen for utenbygds fra 21. august og mer salg av jaktkort i tilgrensende områder fra 2020.

Enstemmig vedtatt

Vedtaket kan iflg. § 28 i forvaltningsloven, påklages. En eventuell klage skal være skriftlig og sendes Ringebu fjellstyre innen 3 uker fra mottak av dette vedtak. Parter har rett til innsyn i sakens dokumenter jfr. Forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Kopi:

Ringebu og Fåvang JFF